Borovnice | Detail mlýna

Identifikační údaje

Adresa	Borovnice Haklův původní 544 77
Okres	Trutnov
Katalogové číslo	P 111
Katastrální území	Borovnice u Staré Paky
GPS	50° 30' 7.5'' 15° 38' 12.6''
Mapová značka	Německý / Zaniklý objekt, památník
Poloha vůči obci	1,9 km VJV od kostela
Číslo kulturní památky	
Přístupnost	Volně přístupný
Rok stavby	1846
Rok zániku	1979 - shořel (odvezen do: skanzenu Kouřim)

Stručný popis

Jediný částečně dochovaný mlýn postavil v roce 1846 Augustin Čeřovský i s obytným stavením. V roce 1878 ve mlýně rekonstruoval jedno mlecí složení a krupník. Po něm převzal řemeslo syn Josef, který nemohl uživit rodinu a odjel proto do Ameriky. V práci na mlýně pokračoval jeho mladší bratr Emil, který umírá roku 1914. Posledním mlynářem byl Augustin Hakl. Ten provoz modernizoval a nahradil moučnici hranolovým vysévačem. Podle něho se dodnes mlýnu říká Haklův.
Mlýn mlel na mouku do roku 1914. Po první válce byl udržován v provozuschopném stavu a příležitostně šrotoval. V hlášeních z roku 1918 se uvádí, že mlýn na jednom složení mohl semlít až 5 q obilí za den. Šrotoval i za 2. světové války, dokud si ruská vojska neodnesla řemeny pohonů. Po poválečném odsunu Němce Augustina Hakla žil ve mlýně pan Hnyk a firma Regula z Nové Paky mlýn opět zprovoznila. Od roku 1958 je mlýn památkově chráněn pod číslem 28343/6-3442. K uvažovanému šrotování pro JZD však nedošlo a stavbu postupně ničili vandalové. O údržbu památky se starala obec a opakovaně ji opravovala. Např. po zásahu bleskem 4. 7. 1966 zajistila opravu střechy, všech stěn i obnovu perutí.
V roce 1968 se památkáři, i přes velký odpor občanů, rozhodli mlýn rozebrat a převézt do Hostinného ke konzervaci. Měl sloužit jako součást plánovaného skanzenu ve Vrchlabí a později skanzenu v Kouřimi, kde nakonec jeho části skončily. Na původním místě však více jak deset let zůstalo základní trámoví (základový kříž, otec, sedlo a apoštolové), které shořelo až 30. 6. 1979 vinou trampů, kteří u něj tábořili. Nedůslednost státní památkové péče tak vedla k likvidaci posledního větrného mlýna německého typu na území Čech, neboť díly uložené v Kouřimi jsou vinou opakovaného převážení a špatného skladování pro rekonstrukci nepoužitelné

Historie

Architektura

Stav nemovitosti	Zřícenina
Typ	Německý
Dominantní stavební konstrukce	Dřevěná
Historické prvky	
Parametry	

Informace zpracované a platné k 25pm31Europe/Prague.f2020Sun, 25 Oct 2020 20:18:40 +010010pm31.

Technologie

Technologické vybavení

Popis technologického vybavení

Jde o dřevěné stavení zvýše jednopatrového domu, Má šindelovou sedlovou střechu, na jedné straně šikmo seříznutou. Na druhém konci hřebene je větrná korouhvička. Do mlýna, pobitého svisle prkny, vchází se krytým schodištěm na krytou pavlač, kde je šalanda. Celé mohutné věžovité stavení spočívá na svislém, pohyblivém hřídeli, stojícím na pevném ležatém kříži, podepřeném šikmými trámy, které mu dodávají stability. Na horním konci hřídele, který sahá pod podlahu druhého patra, může se celé stavení otáčeti vodorovnou ojí u země přenosným kozlíkem. Kozlík se skládá z dřevěného rámce podoby velkého ležatého tištěného písmene A. Na ramenech písmene jsou dva kolmé sloupky, vrchem spojené. Mezi nimi je na příčce mezi rameny pohyblivý hřídel, na který se natáčí pákou řetěz nebo provaz, spojující hřídel s ojí a tím i s celou mlýnskou stavbou. Kozlík se umístí podle potřeby na některý z osmi silných kolu, zaražených okolo mlýna.

Mlýnské stroje uvádějí do pohybu čtyři mohutné peruti, připevněné na dubovém hřídeli o průměru 64 cm. Každá peruť rozdělena je podél na dvě nestejné části, které je možno vyplniti sedmi páry desek (dveří) buď zcela při větru slabém, nebo jen zčásti při větru silném. Hřídel prochází střechou a má na druhém konci svislé pateční kolo, které palci (zuby) zapadá do svislé osy s palci (klanice). Vedle ní je v prvním poschodí klanice druhá, kterou prvá klanice uvádí do pohybu. Na horním konci druhé klanice, která prochází středem pevného mlýna, upevněn je pohyblivý kámen (běhoun), pod ním je kámen nepohyblivý. Oba objímá lub. Pohybem horního kamene se obilí roztírá. Kameny se občas ohladí, musí se proto oškrtem ostřiti, tj. vyhloubí se v nich hlubší rýhy. Obilí se sype do dřevěného koše podoby obráceného čtyřbokého jehlanu a padá otvorem ve dně mezi kameny, aby se rozetřelo (rozemlelo). Zařízení toto je ve druhém poschodí, kde je druhé složení i krupník podobně sestavený. V přízemí mlýna je moučnice, do níž padá mouka, která se prosívá pohyblivými hedvábnými pytlíky. Hrubší mouka, která nepropadla pytlíkem, vynáší se v sýpkách znovu do koše v prvním poschodí.

Pohyb mlýna zastaví se vodorovnou pákou, na jejímž konci je dřevěný pás, objímající svisle pateční kolo. Když se přitáhne, zastaví se pohyb.

Technologické vybavení

Stopy po neexistující mlýnské technologii

Doplňkový provoz

Doplňkový provoz - popis

Historické prvky

Parametry

Literatura a prameny

Zajímavosti

Ostatní

Fotogalerie

Základní obrázky

Plány - stavební a konstrukční

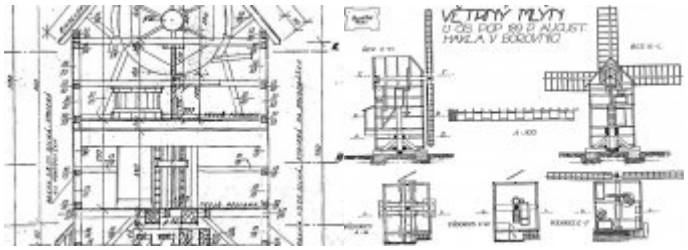

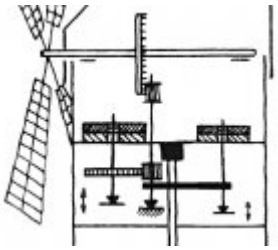

Historické fotografie a pohlednice

Ostatní

Historické mapy

Gr. Borowitz
54
Gr.-
19
Gr. Borowitz